

Vergaderjaar 2004–2005

28 165

Deelnemingenbeleid Rijksoverheid

27 482

Nieuwe algemene regels over de aanleg, het beheer, de toegankelijkheid en het gebruik van spoorwegen alsmede over het verkeer over spoorwegen (Spoorwegwet)

Nr. 18

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 december 2004

Bij de behandeling van de vervoersconcessie van de Nederlandse Spoorwegen N.V. zijn diverse vragen gesteld over de nadere invulling van het aandeelhouderschap in de NS door Financiën per 1 januari 2005. In de bijlage bij deze brief ga ik op deze vragen in.

De Minister van Financiën,
G. Zalm

Voorafgaand aan, tijdens en naar aanleiding van de behandeling van beheer- en vervoerconcessie in uw kamer op 5 oktober 2004, zijn door u diverse vragen gesteld die betrekking hebben op de wijze waarop de Staat invulling geeft aan zijn aandeelhoudersrol in NS. Aangezien deze aandeelhoudersrol per 1 januari 2005 overgaat naar het Ministerie van Financiën en uw vragen een sterke relatie hebben met het deelnemingenbeleid van de Staat, heb ik in overleg met de Minister van Verkeer en Waterstaat besloten u via een aparte brief hierover nader te informeren.

De overdracht van het aandeelhouderschap in de NS past binnen het beleid van organisatorische concentratie van het staatsaandeelhouderschap bij Financiën, zoals dit is geformuleerd in de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid¹. Achterliggende reden van deze concentratie is, naast de mogelijkheid tot verdere uniformering en professionalisering van het staatsaandeelhouderschap, dat de vakministers zich kunnen concentreren op de waarborging van het publieke belang. In het geval van de NS worden de publieke belangen via verschillende instrumenten geborgd. Instrumenten daarvoor zijn de wet- en regelgeving (waaronder concessiewet), vergunningverlening, handhaving en toezicht, subsidieverlening (onrendabele lijnen) en de vervoerconcessie hoofd railnet. De vervoerconcessie bevat een scala aan voorschriften die de NS moet naleven. De verantwoordelijkheid voor de handhaving van de concessie en de genoemde overige instrumenten ligt bij de minister van Verkeer en Waterstaat.

Dit betekent overigens niet dat de concessie bij de verdere uitoefening van het aandeelhouderschap geen enkele rol meer speelt. Ook vanuit aandeelhoudersperspectief is adequate uitvoering van verplichtingen uit hoofde van regelgeving en contracten van belang. Dit vormt het speelveld waarbinnen de onderneming dient te streven naar optimale prestaties en bedrijfseconomische resultaten². Het niet voldoen aan de concessievoorwaarden plaatst de onderneming in een kwetsbare positie, waarvan ook de aandeelhouder uiteindelijk nadeel kan ondervinden. Immers, bij niet voldoen aan de concessievoorwaarden kan deze worden ingetrokken en komt de continuïteit van de onderneming in gevaar. Hoewel het aandeelhouderschap geen handhavinginstrument is, heeft de Staat als aandeelhouder daarom wel belang bij een goede naleving van de concessie. Een zakelijk aandeelhouderschap, inclusief rendementsstreven, staat dan ook niet op gespannen voet met de doelstellingen van de concessie.

De uitoefening van het aandeelhouderschap in NS wijkt daarmee niet principieel af van de invulling bij andere deelnemingen van de Staat. Ik zal als aandeelhouder specifiek letten op prestatie- en rendementsverbetering van de onderneming. Zoals ik eerder reeds aan uw Kamer heb aangegeven is een gezond bedrijf (ook in financiële zin) immers juist een belangrijke waarborg dat een bedrijf kan voldoen aan zijn publieke verplichtingen. Ook NS zou derhalve moeten streven naar een rendement op geïnvesteerd vermogen van enkele procenten boven het niveau van staatsobligaties. Het specifieke rendementsdoel wordt bij elke onderneming echter mede vastgesteld op basis van het risicoprofiel en de specifieke situatie en is daarmee geen in marmer gebeiteld gegeven. Ook bij NS zal daarom bij de vaststelling van wat een realistisch rendementsstreven is, worden gekeken naar zaken als risicoprofiel en de specifieke context waarbinnen de onderneming opereert.

Verder beoordeel ik in principe het rendement op holdingniveau. Eventuele buitenlandse en andere (spoorweggerelateerde) deelnemingen acht ik daarbij aanvaardbaar, zolang deze de rendementsverbetering van NS ten goede komen. Uiteraard moet de NS er daarbij voor zorgen dat haar

¹ TK 2001–2002, 28 165, nr. 2.

² Zie ook TK 2003–2004, 28 165, nr. 12.

acquisitiebeleid niet ten koste zal gaan van de uitvoering van de vervoerconcessie. Ik ben hierbij in zoverre betrokken dat een goedkeuringsbevoegdheid bestaat voor de aandeelhouder ten aanzien van het aangaan (of vervreemden) van majeure deelnemingen.

Een ander punt waaraan ik als aandeelhouder bijzonder belang hecht is een goede governance structuur. Wat dat betreft is het aandeelhoudersbeleid van de Staat er op gericht om de beginselen van de Nederlandse Corporate Governance Code (ook wel: code-Tabaksblat) waar mogelijk op alle staatsdeelnemingen toe te passen. Wat betreft de NS heb ik inmiddels van de directie begrepen dat zij de code met ingang van het komende jaar zullen toepassen. Op de eerstkomende aandeelhoudersvergadering zal hieraan aandacht worden besteed.

Specifiek element binnen de governance verhoudingen is tenslotte het bezoldigingsbeleid dat in de toekomst ook bij NS door de aandeelhouder moet worden goedgekeurd. Vanuit uw Kamer is de wens geuit om in het toekomstige bezoldigingsbeleid van de NS het halen of verbeteren van de afgesproken vervoersprestaties in hogere mate tot uitdrukking te laten komen. Vanuit de gedachte dat verbetering van rendement en vervoersprestaties hand in hand gaan kan ik mij hierin vinden. Deze opvatting is per brief door de minister van Verkeer en Waterstaat mede namens mij aan de Raad van Commissarissen overgebracht, opdat deze daarmee rekening kan houden bij het doen van een voorstel over het toekomstige bezoldigingsbeleid. Uiteraard zullen daarnaast ook meer specifieke financiële criteria van het bezoldigingsbeleid deel moeten uitmaken.

In het algemeen ben ik van mening dat de overdracht van het aandeelhouderschap op deze wijze kan bijdragen aan een duidelijke rolverdeling binnen de overheid. De verschillende petten van de Staat als concessieverlener en aandeelhouder worden hierdoor meer helder onderscheiden, hetgeen meer duidelijkheid schept binnen de governance van NS.